

ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਅਤੇ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਜੁਮੇ ਦਾ ਦਾ ਖੁਤਬਾ

ਮਿਤੀ: 8 ਰਬੀਅ ਅਲ-ਅੱਵਲ 1448 ਹਿਜਰੀ (ਮੁਤਾਬਕ 21 ਅਗਸਤ 2026ਈ.)

مِنَ الْأَدَابِ الشَّرْعِيَّةِ

. ਇਸਲਾਮੀ ਸ਼ਰੀਅਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਗੇ ਅਖਲਾਕ, ਆਚਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ।

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا، وَأَحْسَنَ كُلِّ شَيْءٍ خَلْقًا، وَأَدَّبَ عِبَادَهُ فَأَحْسَنَ تَأْدِيبَهُمْ، وَجَعَلَ هَذَا الدِّينَ شَرِيعَةً كَامِلَةً، لَا تَدْعُ شَأْنًا مِنْ شُؤُونِ الْحَيَاةِ إِلَّا ضَبَطْتَهُ، وَلَا خُلُقًا أَوْ طَبْعًا إِلَّا هَدَبْتَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، الْمَبْعُوثُ بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ، وَالْمُرِّي عَلَى دَقَائِقِ الْأَدَابِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا كَثِيرًا.

أَمَّا بَعْدُ: فَاتَّقُوا اللَّهَ عِبَادَ اللَّهِ، وَاعْلَمُوا أَنَّ الْأُمَّمَ لَا تُعْرِفُ بِكَثْرَةِ أَمْوَالِهَا، وَلَا بِارْتِفَاعِ بُنْيَانِهَا، وَلَكِنْ تُعْرِفُ بِأَخْلَاقِهَا وَأَدَابِهَا

ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਅੱਲਾਹ ਲਈ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਿੱਖਿਆ (ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ) ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਧਰਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਸ਼ਰੀਅਤ ਬਣਾਇਆ, ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਣਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਬਲਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨੇਮਬੱਧ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਖਲਾਕ ਜਾਂ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਬਲਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਇਬਾਦਤ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਰੀਕ ਨਹੀਂ। ਅਤੇ ਮੈਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹੀ ਵਸੱਲਮ) ਉਸ ਦੇ ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਰਸੂਲ ਹਨ, ਜੋ ਉੱਚੇ ਅਖਲਾਕ ਨਾਲ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਅੱਲਾਹ

ਦੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਅਤੇ ਸਲਾਮਤੀ ਹੋਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਲ (ਪਰਿਵਾਰ) 'ਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਾਬਾ (ਸਾਥੀਆਂ) 'ਤੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ: ਹੇ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਬੰਦਿਓ! ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਡਰੋ (ਤਕਵਾ ਇਖਤਿਆਰ ਕਰੋ), ਅਤੇ ਜਾਣ ਲਵੋ ਕਿ ਕੋਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਧਨ-ਦੇਲਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਖ਼ਲਾਕ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(ਕਾਵਿ ਸਤਰਾਂ): ਕੋਮਾਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਖ਼ਲਾਕ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਖ਼ਲਾਕ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਮਾਂ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ (ਆਚਰਣ) ਦਿਲ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ (ਤਮੀਜ਼) ਜ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਛੁਪੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਤਰਜਮਾਨ (ਤਰਜੁਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਹੈ।

{وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ}

(ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਡਰੋ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੁਸੀਂ ਅੱਲਾਹ ਵੱਲ ਮੋੜੇ ਜਾਵੋਗੇ, ਫਿਰ ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਬਦਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਜ਼ੁਲਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।)

ਹੇ ਮੁਸਲਮਾਨੇ! ਇਸ ਧਰਮ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦੇ ਭੇਦਾਂ ਅਤੇ ਬਾਰੀਕ ਤੋਂ ਬਾਰੀਕ ਵਰਤੋਂ-ਵਿਹਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਢਾਲਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ (ਅਦਬ) ਬਣ ਗਈ: ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਬਾਦਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦੇ ਸੌਣ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼ੋਚ (ਜੰਗਲ/ਟੱਟੀ) ਜਾਣ ਦੇ ਅਦਬ ਵਿੱਚ ਵੀ।

ਸਲਮਾਨ (ਰਜ਼ੀ.) ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ: "ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਥੀ (ਨਬੀ) ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ੇਖ (ਜੰਗਲ) ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਵੀ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ!" ਮੈਂ ਕਿਹਾ:

"نَعَمْ، أَجَلٌ، وَلَوْ سَخَرْتُ، إِنَّهُ لَيُعَلِّمُنَا كَيْفَ يَأْتِي أَحَدُنَا الْغَائِطُ، وَإِنَّهُ: يَنْهَانَا أَنْ يَسْتَقْبِلَ أَحَدُنَا الْقِبْلَةَ وَأَنْ يَسْتَدْبِرَهَا، وَأَنْ يَسْتَنْجِيَ أَحَدُنَا بِيَمِينِهِ، وَأَنْ يَتَمَسَّحَ أَحَدُنَا بِرَجْلَيْهِ وَلَا عَظْمٍ، وَأَنْ يَسْتَنْجِيَ بِأَقْلٍ مِنْ ثَلَاثَةِ أَحْجَارٍ"

(ਹਾਂ, ਬਿਲਕੁਲ, ਚਾਹੇ ਤੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਉਡਾਵੇਂ! ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ੇਖ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇ, ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ੇਖ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਬਲੇ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰੇ ਜਾਂ ਪਿੱਠ ਕਰੇ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਇਸਤਿਜਾ (ਸਫਾਈ) ਕਰੇ, ਜਾਂ ਗੋਬਰ/ਗੰਦਗੀ ਜਾਂ ਹੱਡੀ ਨਾਲ ਸਫਾਈ ਕਰੇ, ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਪੱਥਰਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾਲ ਇਸਤਿਜਾ ਕਰੇ।) [ਮੁਸਲਿਮ, ਅਹਿਮਦ]

ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਧਰਮ ਹੈ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬੈਠਣਾ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਬੋਲਣਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਵੀ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਨਿੱਛ ਮਾਰਨੀ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਉਬਾਸੀ ਲੈਣੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਮ ਤੋਂ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚਣਾ ਹੈ! ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਿਆਪਕਪਣ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?! ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੋਰ ਕਿਹੜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਬੰਦਿਓ! ਇਸਲਾਮ ਵਿੱਚ ਅਦਬ (ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ) ਕੋਈ ਝੂਠਾ ਦਿਖਾਵਾ ਜਾਂ ਆਰਜ਼ੀ ਬਣਾਵਟੀਪਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਇਬਾਦਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰੂਹਾਂ ਤੇਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਪਰਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ, ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਦਿਲ, ਨਰਮ ਰੂਹ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਣਦੇਖਿਆ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗਫ਼ਲਤ

ਅਤੇ ਭਾਰੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਸ਼ਰੀਅਤ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਅਮਲਾਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਈ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਿੱਛ ਮਾਰਨ ਦਾ ਅਦਬ ਵੀ ਹੈ। ਅਬੂ ਹੁਰੈਰਾ (ਰਜ਼ੀ.) ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਨਬੀ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹੀ ਵਸੱਲਮ) ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

"إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعُطَّاسَ، وَيَكْرَهُ التَّثَاؤُبَ، فَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ، فَحَقَّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ سَمِعَهُ أَنْ يُشَمِّتَهُ "

(ਬੇਸ਼ੱਕ ਅੱਲਾਹ ਨਿੱਛ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਬਾਸੀ ਨੂੰ ਨਾਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਨਿੱਛ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਅੱਲਾਹ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ (ਅਲਹਮਦੁਲਿਲਾਹ) ਕਰੇ, ਤਾਂ ਹਰ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨ 'ਤੇ ਹੱਕ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ (ਯਰਹਮੁਕੱਲਾਹ) ਦੇਵੇ।) [ਬੁਖਾਰੀ, ਮੁਸਲਿਮ]

ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਇਸਲਾਮ ਨੇ ਨਿੱਛ ਨੂੰ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਇਆ, ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਸੀ ਜੁੜਾਵ ਅਤੇ ਰਹਿਮਤ ਦਾ ਨਿਯਮ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ। ਨਿੱਛ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: (الْحَمْدُ لِلَّهِ), ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ: (يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ); ਇਹ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਆਪਸੀ ਮੁਹੱਬਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪਣਤ ਦਾ ਬੂਟਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅਦਬ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਚੇ, ਨਿੱਛ ਮਾਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੌਲੀ ਕਰੇ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਢੱਕ ਲਵੇ; ਕਿਉਂਕਿ:

"كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا عَطَسَ غَطَّى وَجْهَهُ بِيَدِهِ أَوْ بِثَوْبِهِ، وَغَضَّ بِهَا صَوْتَهُ "

(ਨਬੀ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹੀ ਵਸੱਲਮ) ਜਦੋਂ ਨਿੱਛ ਮਾਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਜਾਂ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਢੱਕ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ।) [ਤਿਰਮਿਜ਼ੀ]

ਹੇ ਈਮਾਨ ਵਾਲਿਓ! ਇਹਨਾਂ ਸਿਸਟਾਚਾਰਾਂ (ਆਦਾਬ) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉਬਾਸੀ ਲੈਣ ਦਾ ਅਦਬ ਵੀ ਹੈ। ਅਬੂ ਹੁਰੈਰਾ (ਰਜ਼ੀ.) ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਨਬੀ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹੀ ਵਸੱਲਮ) ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

"التَّائُوبُ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَإِذَا تَتَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيُرِدْهُ مَا اسْتَطَاعَ، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَالَ: هَا، ضَحِكَ الشَّيْطَانُ "

(ਉਬਾਸੀ ਸ਼ੈਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਬਾਸੀ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਉਬਾਸੀ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ 'ਹਾਹ' ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੱਢਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਹੱਸਦਾ ਹੈ।) [ਬੁਖਾਰੀ, ਮੁਸਲਿਮ]

ਉਬਾਸੀ ਨੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨਾਲ ਇਸ ਲਈ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੁਸਤੀ, ਭਾਰੀਪਣ ਅਤੇ ਆਲਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ; ਜਦਕਿ ਨਿੱਛ ਨੂੰ ਅੱਲਾਹ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਕਸਰ ਹਲਕੇਪਣ, ਫੁਰਤੀ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਗੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲਈ ਮੁਸਤਹਬ (ਚੰਗਾ) ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਬਾਸੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰੇ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਰੋਬ-ਦਾਬ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਾ ਕਰੇ।

ਅਦਬ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਡਕਾਰ (جُشَاء) ਦਾ ਅਦਬ ਵੀ ਹੈ। ਡਕਾਰ ਹਵਾ ਦੀ ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂਦੇ (ਮੈਂਦੇ) ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਪੇਟ ਭਰਨ 'ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਨਬੁੱਝ ਕੇ ਇਹ ਨਾਪਸੰਦ ਆਵਾਜ਼ ਕੱਢਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਬਨ ਉਮਰ (ਰਜ਼ੀ.) ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਨਬੀ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹੀ ਵਸੱਲਮ) ਦੇ ਕੋਲ ਡਕਾਰ ਲਿਆ, ਤਾਂ ਆਪ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹੀ ਵਸੱਲਮ) ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

[ਤਿਰਮਿਜ਼ੀ] (ਆਪਣੇ ਡਕਾਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਰੋਕੋ।) "كُفَّ عَنَّا جُشَاءَكَ"

ਨਬੀ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹੀ ਵਸੱਲਮ) ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਆਦਤ ਦੀ ਸੁਧਾਰਨਾ ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ। ਡਕਾਰ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਧਾਨੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੇਟ ਭਰ ਕੇ ਖਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਹੈ। ਮਿਕਦਾਮ ਬਿਨ ਮਅਦੀ ਕਰਿਬ (ਰਜ਼ੀ.) ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ: ਮੈਂ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਰਸੂਲ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹੀ ਵਸੱਲਮ) ਨੂੰ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਸੁਣਿਆ:

"مَا مَلَأَ أَدَمِيَّ وَعَاءٌ شَرًّا مِنْ بَطْنٍ، بِحَسْبِ ابْنِ آدَمَ أَكَلَاتٍ يُقَمِّنُ صُلْبَهُ، فَإِنْ كَانَ لَا مَحَالَةَ فَتُلْتُ لِطَعَامِهِ، وَتُلْتُ لِشَرَابِهِ، وَتُلْتُ لِنَفْسِهِ "

(ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੇਟ ਨਾਲੋਂ ਬੁਰਾ ਕੋਈ ਬਰਤਨ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ। ਇਨਸਾਨ ਲਈ ਕੁਝ ਬੁਰਕੀਆਂ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨ ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ (ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ) ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਰੱਖ ਸਕਣ। ਜੇਕਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਖਾਣਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ (1/3) ਹਿੱਸਾ ਖਾਣੇ ਲਈ, ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ (1/3) ਪਾਣੀ ਲਈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ (1/3) ਸਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਰੱਖੇ।) [ਤਿਰਮਿਜ਼ੀ]

ਅਰਬਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਸੀ: (ਜਦੋਂ ਪੇਟ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੋਚਣ-ਸਮਝਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੁਸਤ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।)

ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਹਰ ਗੁਨਾਹ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸੇ ਵੱਲ ਤੇਬਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗੋ ਅਤੇ ਉਸ ਵੱਲ ਤੇਬਾ ਕਰੋ; ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਬਹੁਤ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਹਾਰ, ਰਹਿਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਇਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਰਬੀ ਇਬਾਰਤ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਸਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ (ਕੁਰਆਨੀ ਆਇਤਾਂ ਅਤੇ ਹਦੀਸਾਂ ਦੇ ਅਰਬੀ ਮੂਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਸਮੇਤ):

ਦੂਜਾ ਖੁਤਬਾ (ਉਪਦੇਸ਼)

ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਅੱਲਾਹ ਲਈ ਹਨ, ਅਜਿਹੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਜੋ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਪਾਕ ਅਤੇ ਬਰਕਤ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਇਬਾਦਤ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹੀ ਵਸੱਲਮ) ਉਸ ਦੇ ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਰਸੂਲ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ: ਹੇ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਬੰਦਿਓ! ਅੱਲਾਹ ਤੋਂ ਡਰੋ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਤੋਂ ਡਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਛੁਪੇ ਅਤੇ ਜ਼ਾਹਿਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ, ਅਤੇ ਜਾਣ ਲਵੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਸੇ ਵੱਲ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਵੇਗੇ।

ਹੇ ਬਰਕਤ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨੇ! ਜਦੋਂ ਇਸਲਾਮ ਨੇ ਆਮ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਵਰਤੋਂ-ਵਿਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਘਰਾਂ (ਮਸਜਿਦਾਂ) ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਸਜਿਦਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇੱਕ ਇੱਜ਼ਤ-ਮਾਣ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਜ਼ੀਮ (ਆਦਰ) ਅਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅੱਲਾਹ ਤਾਲਾ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ:

{ فِي بُيُوتِ أَذْنِ اللَّهِ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ (36) رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ }

(ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ (ਮਸਜਿਦਾਂ) ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕਰਨ (ਇੱਜ਼ਤ ਦੇਣ) ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅੱਲਾਹ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵੇਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਤਸਬੀਹ (ਮਹਿਮਾ) ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਤੋਂ, ਨਮਾਜ਼ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਤੇ ਜ਼ਕਾਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਗਾਫ਼ਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ; ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਿਲ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।)

[ਅਨ-ਨੂਰ: 36-37]

ਅਸੀਂ ਮਸਜਿਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਕਲੀਫ਼ਦੇਹ ਗੱਲਾਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ! ਨਿੱਛ, ਉਬਾਸੀ ਅਤੇ ਡਕਾਰ ਬਿਨਾਂ ਮੂੰਹ ਢੱਕੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਆਵਾਜ਼

ਹੈਲੀ ਕੀਤੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਮਸਜਿਦਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸਕੂਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਲਾਹ ਦਾ ਡਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹਿਫ਼ਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਅਦਬ (ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ) ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਅਣਦੇਖਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ?

ਹੇ ਈਮਾਨ ਵਾਲਿਓ! ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਦਿਵਾਵੇ, ਅਤੇ ਹਰ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਪਾਕ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਇਬਾਦਤ ਦੇ ਸਕੂਨ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਰੀਅਤ ਨੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿੱਚ ਕੁਰਆਨ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜ਼ ਉੱਚੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ? ਅਬੂ ਸਈਦ ਅਲ-ਖੁਦਰੀ (ਰਜ਼ੀ.) ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਰਸੂਲ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹੀ ਵਸੱਲਮ) ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

"أَلَا إِنَّ كُلَّكُمْ مُنَاجٍ رَبِّهِ، فَلَا يُوَدُّنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا، وَلَا يَرْفَعُ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الْقِرَاءَةِ" (ਸੁਣੋ! ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਰੱਬ ਨਾਲ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਗੱਲਬਾਤ (ਮੁਨਾਜ਼ਾਤ) ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਨ (ਕੁਰਆਨ ਦੀ ਤਿਲਾਵਤ) ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਉੱਚੀ ਕਰੇ।) [ਅਬੂ ਦਾਉਦ]

ਅਤੇ ਸਾਹਿਬ ਬਿਨ ਯਜ਼ੀਦ (ਰਜ਼ੀ.) ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ: (ਮੈਂ ਮਸਜਿਦ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਛੋਟੀ ਕੰਕਰੀ ਮਾਰੀ, ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਉਮਰ ਬਿਨ ਅਲ-ਖੱਤਾਬ (ਰਜ਼ੀ.) ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ: "ਜਾਓ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇਵਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਆਓ।" ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ: "ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ? - ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਦੇ ਹੋ?" ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ: "ਤਾਇਫ਼ ਦੇ।" ਉਮਰ (ਰਜ਼ੀ.) ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ: "ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸੇ ਸ਼ਹਿਰ (ਮਦੀਨਾ) ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ (ਕੁੱਟਦਾ), ਤੁਸੀਂ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਰਸੂਲ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹੀ ਵਸੱਲਮ) ਦੀ ਮਸਜਿਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉੱਚੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।") [ਬੁਖਾਰੀ]

ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਬੰਦਿਓ! ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਬ (ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ) ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਇਨਸਾਨੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਉੱਚੇ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਮੇਮਿਨ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜਿਊਂਦਾ, ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਬਚਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅਬਦੁੱਲਾ ਬਿਨ ਅਮਰ (ਰਜ਼ੀ.) ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਨਬੀ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹੀ ਵਸੱਲਮ) ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

"الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ"
(ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਅਤੇ ਹੱਥ (ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ) ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿਣ, ਅਤੇ ਮੁਹਾਜਿਰ (ਹਿਜਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਵੇ।) [ਬੁਖਾਰੀ, ਮੁਸਲਿਮ]

ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਬਾਨ ਅਤੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਤਕਲੀਫ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਮਨ੍ਹਾ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਹਰ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਦਿਵਾਵੇ ਜਾਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਪਹੁੰਚਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੁਸਲਮਾਨ 'ਤੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰੇ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰਾਂ (ਚੰਗੀਆਂ ਆਦਤਾਂ) ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦੇਵੇ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਅਖ਼ਲਾਕੀ ਨਿਯਮਾਂ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇ।

ਦੁਆ (ਅਰਦਾਸ):

ਏ ਅੱਲਾਹ! ਇਸਲਾਮ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਜ਼ਤ ਅਤੇ ਸਰਬੁਲੰਦੀ ਬਖ਼ਸ਼, ਅਤੇ ਸ਼ਿਰਕ (ਬਹੁ-ਦੇਵਵਾਦ) ਤੇ ਮੁਸ਼ਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰ।

ਏ ਅੱਲਾਹ! ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਈਮਾਨ ਵਾਲੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦੇ-ਚਾਹੇ ਉਹ ਜਿਊਂਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਹੋਣ।

ਏ ਅੱਲਾਹ! ਸਾਡੇ ਅਮੀਰ (ਸ਼ਾਸਕ) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਲੀ ਅਹਦ (ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ) ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੱਚੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਤੰਫੀਕ ਦੇ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਅਤੇ ਰਜ਼ਾ (ਖੁਸ਼ੀ) ਵਿੱਚ ਲਗਾ।

ਏ ਅੱਲਾਹ! ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ/ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਮਨ, ਸਕੂਨ, ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਬਰਕਤ ਵਾਲਾ ਬਣਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਨ ਅਤੇ ਈਮਾਨ ਦਾ ਘਰ ਬਣਾ, ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਿਮ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰ।

ਜੁਮਾ ਦਾ ਖੁਤਬਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ